

ровые композиции, графическая музыка, компьютерные технологии в сфере музыкальной композиции).

Таким образом, в исторической перспективе отчетлив восходящий вектор линии фиксации исполнительских средств, которые воплощают уникальность идеи произведения в конкретно-чувственном проявлении.

РУШНИКИ В ПОХОВАЛЬНІЙ ОБРЯДОВІСТІ УКРАЇНЦІВ СЛОБОЖАНЩИНИ

В. А. Сушко

Поховальна обрядовість є найконсервативнішим видом української обрядовості, і сімейної зокрема. Семантично сімейна обрядовість складається з циклу обрядів переходу. Родильна обрядовість переводить людину зі світу мертвих, «ірію» до світу живих, весільна завершує ініціальні обрядодії. Завдання поховальної обрядовості — забезпечити мертвому добре місце на тому світі й унебезпечити живих, передовсім — родичів покійного. Тобто вивчення поховальної обрядовості надає матеріали для розкриття традиційного світогляду та вірувань. Дослідження духовної культури неможливе без вивчення матеріальної культури, зокрема атрибутів обрядодій.

Чи не найвагомим атрибутом поховальної та поминальної обрядовості є ткани вироби, наприклад, рушники. Окремого дослідження щодо такого виду рушників нам невідомо, автори описів поховального обряду неодмінно згадують моменти та особливості використання цієї атрибутики. Однак щодо особливостей виготовлення та прикрашення поминальних рушників нам невідомо жодної спеціальної розвідки.

Наші власні польові матеріали свідчать, що в сучасній поховальній обрядовості використовуються кілька видів рушників: куповані (т. зв. «кухонні», «вафельні») — білого кольору, позбавлені або дуже мало прикрашені неясним тканим орнаментом; доморобні, виконані на білій фабричній тканині полотняного переплетення, оздоблені кольоровою вишивкою хрестиком або художніми техніками (полтавська гладь). Мотиви вишивок можуть або зовсім не мати ніяких прикмет призначення виробу, або лише доповнюватися такими мотивами (хрести, могили, похилі дерева, схилені анголи, текстові вишивки, наприклад: «А под крестом моя могила || А на кресте моя Любов» тощо).

Є свідчення про використання в поховальній обрядовості неодруженої молоді весільних рушників (Т. Г. Шевченко: «Рушниками, що придбала, спусти мене в яму...»).

Використання рушників розпочинається з моменту смерті: рушниками (або простирадлами) закривають дзеркальні поверхні в домі покійного.

На півночі Харківщини та півдні Белгородщини на вікні одразу по смерті вішають рушник, який висить там до сорока днів. Забирає

Його перший, хто заходить у хату. Вважається, що краще, аби це був не родич, принаймні — не близький родич покійного.

Рушники вішають на хрест, поки несуть його до кладовища, для того, щоб забрати його на пам'ять про померлого.

На Зміївщині (с. Таранівка) вішають рушник на ворота, коли покійника вивесли з двору. Доброю прикметою є, якщо до повернення процесії з кладовища, його також заберуть чужі люди.

Щонайменше на двох шестиметрових рушниках спускають труну в яму. Ці рушники забирають копачі (вони ж і спускають труну). Нині замість таких рушників використовують «полотенишне» — куповану тканину, з якої шиють кухонні рушники. Зазвичай вона білого кольору, без яскравих тканих чи вишитих прикрас.

Рушники вішають під час щорічних поминань померлих на Проводи. Іноді інформанти уточнюють, що рушник вішають чоловікові, а жінці — хустку.

Таким чином, рушники і нині є значимим атрибутом поховального обряду. Вони зберігають особливості поховальної атрибутивної кольористики. Саме рушники є основним предметом, що використовується як пам'ятна річ.